

Byrådet

Handlingsplan mot prostitusjon og menneskehandel 2009 - 2012

ALHO SARK-4597-200614449-2

Hva saken gjelder:

Kommunens første fagplan knyttet til prostitusjonsproblematikk, "Handlingsplan mot prostitusjon 2005 – 2008", var behandlet i Bystyret i Bergen den 7. 3.2005. Dette var kommunens første fagplan knyttet direkte til prostitusjonsproblematikk.

Denne handlingsplanen beskrev situasjonen på prostitusjonsmarkedet slik den var kjent i 2005, og omhandlet også en tiltaksplan.

Byrådet legger nå fram en ny handlingsplan mot prostitusjon. På bakgrunn lovendringer, ny kunnskap og nye statlige føringer, vil denne nye planen favne videre enn den første planen og også fokusere på tiltak mot *menneskehandel*. Menneskehandel kjennetegnes ved at en person får kontroll over en annen ved hjelp av ulike former for vold, trusler, tvang, forledelse eller misbruk av sårbar situasjon. Denne kontrollen utnyttes slik at personen må utføre prostitusjon, tvangsarbeid, fjerne sine organer eller utføre krigstjeneste i fremmed land. Menneskehandel er vår tids slavehandel og en alvorlig form for kriminalitet som innebærer grove krenkelser av ofrenes menneskerettigheter. Menneskehandel er straffbart i Norge, og mens politiet etterforsker mulig menneskehandel er det et kommunalt ansvar å sikre nødvendig helsehjelp og ulike sosiale tjenester som trygg bolig, livsopphold og annen støtte/oppfølging.

Bergen kommune har etablert gode og stabile fagnettverk for tverrfaglig og tverretattlig innsats overfor mennesker i prostitusjon og ofre for menneskehandel. I tillegg er tjenestetilbudet til målgruppen utvidet gjennom oppsøkende virksomhet, ulike utviklingsprosjekter, boligtiltak og kvalifiseringstiltak rettet mot arbeidsmarked og opplæring. For å vise omfanget av dette arbeidet er planen vedlagt en statusbeskrivelse av tiltakene som er etablert i henhold til Handlingsplan mot prostitusjon 2005 – 2008.

Byrådet ønsker i den nye planen å bygge videre på det omfattende utviklingsarbeidet som ble etablert i henhold til Handlingsplan mot prostitusjon 2005 – 2008. I planen fokuseres det kommunale ansvaret og byrådet foreslår tiltak innenfor følgende områder:

- *Kartlegging*.
Kommunen må ha fortløpende oversikt over situasjonen både på utemarkedet og på innemarkedet slik at innsatsen kan tilpasses den aktuelle situasjonen.
- *Forebygging*

Kommunen må ha et forebyggende perspektiv i form av tidlig intervensjon blant unge som står i risiko for å etablere seg i prostitusjon samt et tydelig fokus på tiltak for å redusere markedet og etterspørsel av seksuelle tjenester eller utnytting av personer som kan være utsatt for menneskehandel. Det er av stor viktighet at kommunens tjenestesteder og innbyggere bidrar aktivt til avdekking av mulig menneskehandel. Planen har også et folkehelseperspektiv med tanke på å forebygge og forhindre spredning av seksuelt overførbare sykdommer.

- *Oppsøkende virksomhet*
Kommunens ulike tjenesteområder og ideelle organisasjoner som arbeider oppsøkende og profesjonelt i miljøene, må bidra med informasjon, motiveringsarbeid og samarbeid slik at personer som er i prostitusjon kan komme inn i en prosess for endring av egen situasjon.
- *Beskyttelse*
Det er en kommunal oppgave å sikre ofre for menneskehandel både bistand og beskyttelse når politiet etterforsker saken. Kommunen vil videreutvikle dette tjenestetilbudet i tråd med fremtidige saker og behov.
- *Hjelpetiltak og tjenester*
Kommunen må ha et variert og fleksibelt hjelpe- og tjenestetilbud til personer som har behov for bistand i situasjonen eller for å komme ut av en prostitusjonssituasjon. Det er ønskelig med en videreutvikling og differensiering av tiltak som kan sikre alternativ arbeid/inntekt for målgruppen. Omfattende tverretatlig samarbeid og samarbeid med ideelle organisasjoner er viktig for å styrke arbeidet i forhold til enkeltmennesket. Kommunen skal være aktiv i å søke om deltakelse i ulike utviklingsprosjekter i regi av statlige myndigheter, eventuelt i samarbeid med ideelle organisasjoner.
- *Kompetanse*
Både kommunalt ansatte, samarbeidspartner og utelivsbransjen/næringslivet må ha god kompetanse om prostitusjon og menneskehandel.

Begrunnelse for fremleggelse for bystyret:

Byrådets fullmakter vedtatt av bystyret 24.4.2006, sak 102-06, § 1.3, punkt b) Bystyret skal fastsette kommunens overordnede mål og retningslinjer.

Innenfor de områder bystyret skal utvikle langsiktige strategier for, har bystyret ansvar for årlig å fastsette mål og retningslinjer. Dette ansvaret kommer til uttrykk gjennom behandling av fagplaner.

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

1. Bystyret gir sin tilslutning til ”Handlingsplan mot prostitusjon og menneskehandel 2009 – 2012” med tilhørende tiltaksplan.

Monica Mæland
byrådsleder

Christine B. Meyer
byråd for helse og omsorg

Saksutredning:

HANDLINGSPLAN MOT PROSTITUSJON OG MENNESKEHANDEL 2009 - 2012.

Bakgrunn og endrede forutsetninger

Bystyret i Bergen behandlet "Handlingsplan mot prostitusjon 2005 – 2008", den 07.03.2005. Dette var kommunens første fagplan knyttet direkte til prostitusjonsproblematikk.

Planen ble framlagt på bakgrunn av bystyresak 172-03 "Likestillingsmelding for Bergen kommune." Som oppfølging av likestillingsmeldingen fremmet Byrådet to separate fagplaner; "Handlingsplan mot prostitusjon 2005 – 2008" og "Handlingsplan 2006 – 2009 om vold mot kvinner og barn". Handlingsplanen mot prostitusjon 2005 - 2008 beskrev situasjonen på prostitusjonsmarkedet slik den var kjent i 2005, og omhandlet tiltak for de ulike gruppene som selger seksuelle tjenester. Bergen kommunes arbeid i tråd med "Handlingsplan mot prostitusjon 2005 – 2008" er beskrevet i *vedlegg 1*.

Byrådet legger nå fram en ny handlingsplan mot prostitusjon. På bakgrunn av lovendringer, ny kunnskap og nye statlige føringer, vil denne nye planen favne videre enn den første planen og også fokusere på tiltak mot *menneskehandel*. Det er ikke laget noen enkel og lettfattelig definisjon av begrepet menneskehandel. I følge Palermoprotokollen artikkel 3 kjennetegnes menneskehandel ved at en person får kontroll over en annen ved hjelp av ulike former for vold, trusler, tvang, forledelse eller misbruk av sårbar situasjon. Denne kontrollen utnyttes slik at personen må utføre prostitusjon, tvangsarbeid, fjerne sine organer eller utføre krigstjeneste i fremmed land. Menneskehandel er vår tids slavehandel og en alvorlig form for kriminalitet som innebærer grove krenkelser av ofrenes menneskerettigheter. Tusenvis av barn, kvinner og menn blir hvert år ofre for menneskehandlere. Også i Bergen er det avdekket menneskehandel, og vi har erfart at Norge blir benyttet som transitland for handel med barn. Handelen synes å øke både nasjonalt og internasjonalt og det er anslått at handel med mennesker er blitt den nest største illegale næringen i verden, nest etter handel med våpen.

Det har vist seg vanskelig å avgrense seg til den delen av menneskehandel som kun omfatter prostitusjon og utnytting av mennesker til seksuelle formål. Det er all grunn til å være nyanserte i våre oppfatninger, slik at vi bedre kan være i stand til å identifisere menneskehandel, om vi skulle møte mennesker som er utsatte for det. Det er viktig å være klar over at graden av tvang vs. frivillighet kan være glidende og endres underveis. Ikke all utenlandsk prostitusjon til Norge er menneskehandel. Noen kommer hit av egen fri vilje for å selge seksuelle tjenester. Grensene mellom de som reiser av egen vilje og de som handler under tvang kan imidlertid være glidende og vanskelige å identifisere. Felles for begge gruppene er at det dreier seg om kvinner fra fattige land med få muligheter til å få seg arbeid med en tilfredsstillende lønn. I arbeid med avdekking av saker som kan handle om menneskehandel kan det i utgangspunktet være vanskelig å si om saken gjelder for eksempel prostitusjon, tvangsarbeid og/eller annen form for menneskehandel. Det er derfor ikke ønskelig å fokusere kun på prostitusjon, men etablere tiltak mot problemområdet som helhet. Det er også viktig å få fram at ulike former for menneskehandel gir åpning for de samme rettigheter til offentlige tjenester. Det vil derfor kunne framstå som kunstig å skille ut deler av et problemomfang i et plandokument.

Fra 01.01.09 ble det innført forbud mot kjøp av seksuelle tjenester i Norge. Dette er en viktig strategi for å begrense prostitusjonen i Norge, og det representerer en vesentlig endring i forhold til kommunens innsats på området.

Den forrige planen hadde få tiltak rettet direkte mot menn i prostitusjon. Kommunen har begrenset kunnskap om dette feltet og vil prøve å bedre arbeidet på dette området blant annet gjennom bedre kartlegging. I tillegg vil vi øke fokus på unge som befinner seg i sårbare situasjoner med blant annet omsorgssvikt, vold og overgrep. Det er viktig å være klar over faren for at dette er en gruppe som kan utnyttes i prostitusjon eller prostitusjonslignende aktiviteter som for eksempel bytte av seksuelle tjenester mot gaver, narkotika, omsorg, husly, løfte om arbeid som fotomodell eller lignende.

Juridisk grunnlag for planen

Om strafferettslig regulering av prostitusjon herunder også prostitusjon blant barn og unge.

Å fremme andres prostitusjon gjennom utleie av lokaler eller å tilby, formidle eller etterspørre prostitusjon via annonsering er straffbart, jfr. Straffelovens § 202.

Kjøp av seksuell omgang eller handling ble kriminalisert i Norge fra 2009, jamfør Straffelovens §§ 202a og 203. Bøter eller fengsel i inntil seks måneder blir strafferammen for den som skaffer seg seksuell omgang eller handling mot vederlag. Dersom handlingen er særlig krenkende blir strafferammen fengsel i inntil ett år ved kjøp av sex fra voksne, og inntil tre år ved kjøp av sex fra mindreårige. Politiet får anledning til å pågripe, fengsle, ransake, overvåke og avlytte samtaler dersom en av samtalepartene samtykker.

Lovgiver framholder at kriminaliseringen ikke skal føre til en forverret situasjon for de som selger seksuelle tjenester.

Om den seksuelle lavalder.

Straffelovens § 196 fastsetter den seksuelle lavalder til 16 år i Norge. Det vil si at seksuell omgang med barn under 16 år uavhengig av samtykke eller initiativ, omfattes av loven.

Strafferammen for overtredelse av denne paragraf er 5 års fengsel.

Straffelovens § 195 skjerper straffen ved seksuell omgang med barn under 14 år.

I slike tilfelle er strafferammen inntil 10 års fengsel.

Om menneskehandel.

FNs konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet omfatter en tilleggsprotokoll også kalt Palermo-protokollen. Denne er spesielt ment å skulle forebygge, bekjempe og straffe handel med mennesker, særlig kvinner og barn.

Norge underskrev Palermo-protokollen i 2000 og i 2003 ble straffeloven endret. Straffelovens § 224 rammer både utnyttelse til prostitusjon, tvangsarbeid, herunder tiggings, og organhandel.

Ofte vil saker vedrørende menneskehandel omfatte flere lovbrudd, for eksempel hallikvirksomhet, tvang, frihetsberøvelse, slaveri, trusler, legemskrenkelse, seksuallovbrudd og brudd på utlendingsloven. Mens politiet etterforsker sakene, er det et kommunalt ansvar å gi ofrene nødvendig helsehjelp og beskyttelse i form av opphold på krisesenter, bolig, livsopphold, støtte og oppfølging.

Om utlendingsloven og rettigheter til sosialhjelp, kvalifiseringsstønning og helsetjenester.

Mennesker i prostitusjon eller mulige ofre for menneskehandel kan oppholde seg ulovlig i Norge, oppholde seg på 3 måneders turistvisum, ha søkt eller fått innvilget midlertidig arbeids- eller oppholdstillatelse eller ha søkt asyl. Hvilke rettigheter til sosial- og helsetjenester mulige ofre for menneskehandel kan ha, avhenger av hvilken oppholdsstatus de

har. Hvilken etat som har ansvar for å tilby de ulike typer sosial- og helsetjenester avhenger også av oppholdsstatus.

Personen kan også ha fått innvilget opphold med rett til bosetting eller være norsk statsborger. I sistnevnte to tilfeller har de samme rettigheter til sosial- og helsetjenester som alle andre bosatte i landet.

Refleksjonsperiode:

Personer som antas å være utsatt for menneskehandel, kan søke Utlendingsdirektoratet om midlertidig arbeids- eller oppholdstillatelse, en refleksjonsperiode, i seks måneder. Under pågående etterforskning / straffesak kan det gis en ny midlertidig arbeids- eller oppholdstillatelse av ett års varighet. Formålet med å innvilge oppholdstillatelse i medhold av dette punkt, er å tilrettelegge for at straffeforfølgning av bakmenn kan finne sted.

Uten lovlig opphold:

Mange av de som selger seksuelle tjenester har ikke lovlig opphold i Norge. Deler av kommunens hjelpeplikt bortfaller dersom det ikke søkes om opphold og de derigjennom kommer inn under de ulike ordningene. Imidlertid praktiserer kommunen at alle asylsøkere med endelig avslag om opphold og som henvender seg til sosialtjenesten skal sikres akutthjelp til livsopphold, boutgifter og medisinske utgifter. Videre vil kommunen yte nødvendig helsetjenester og barneverntjenester til gruppen. Det skal oppfordres til at vedkommende tar kontakt med UDI for å samarbeide om hjemreise og få dekket sine midlertidige behov i mottak.

Barn:

Mindreårige mulige ofre for menneskehandel har samme rettigheter som andre barn i Norge, uavhengig av hvilken oppholdsstatus barnet har: Omsorg, bolig, skolegang, helsehjelp og fritidsaktiviteter. Barneverntjenesten skal være en hovedaktør i slike saker.

Nasjonal innsats

Det er opprettet en nasjonal Koordineringsenhet for Ofre for Menneskehandel (KOM) i Politidirektoratet. KOM gir råd og veiledning til kommuner og andre i menneskehandelsspørsmål. Det er utarbeidet veiledere for identifisering av ofre for menneskehandel, og i løpet av 2009 vil det bli gitt utgitt brosjyrer samt en håndbok i hvordan man best håndterer menneskehandelsaker. Koordinator i Tverretatlig Operativt Team (TOT) i Bergen er representert i prosjektgruppen til KOM.

Regjeringens arbeid med ny handlingsplan mot menneskehandel som skal erstatte dagens plan er i startgroen.

ROSA (Reetablering, Oppholdssteder, Sikkerhet, Assistanse) ble opprettet i 2005 som et ledd i Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel. ROSA er en rådgivingstjeneste som tilbyr bistand og beskyttelse til kvinner utsatt for menneskehandel 24 timer i døgnet.

Informasjonstelefonen ROSA tilbyr offentlige etater, frivillige organisasjoner, advokater og privatpersoner veiledning og hjelp i saker som omhandler menneskehandel. ROSA er knyttet til Krisesenterbevegelsen.

Kommunal innsats

Bergen kommune har gjennomført et omfattende utviklingsarbeid i tråd med ”Handlingsplan mot prostitusjon 2005 – 2008”. I Bergen drives oppsøkende arbeid og lavterskeltilbud i regi av både Utekontakten og Kirkens Bymisjon knyttet til prostitusjonsmiljøet i Bergen. Det

arbeides med informasjon, motivasjon, individuell oppfølging, rusbehandling, bolig med oppfølgingstjenester, helsetjenester og kvalifisering for arbeidsmarkedet. I tillegg har Utekontakten kartlagt innendørsprostitusjon i Bergen, og det er etablert utviklingsprosjekter rettet mot personer i denne målgruppen. Det arbeides både i forhold til informasjon, motivasjon, opplæring og helsetjenester tilpasset personer i innendørsprostitusjon. Utekontakten følger med på annonsemarkedet. Annonsørene kontaktes pr telefon og informeres om tjenestetilbudet. En stor del av arbeidet knyttet til prostitusjonsproblematikk krever tverrfaglig og tverretattlig tilnærming. Det er derfor etablert ulike former for nettverk som skal sikre kompetansebygging, informasjonsutveksling, koordinering av innsats, rutineutvikling og andre former for utviklingsarbeid. Da kommunen fikk de første sakene knyttet til etterforskning av mulig ofre for menneskehandel, ble det etablert et Tverretattlig Operativt Team (TOT) for samordning av politiets og kommunens arbeid i sakene. Samordnet innsats er en forutsetning for tilstrekkelig etterforskning og eventuell domfellelse. Målgruppen ivaretas også indirekte gjennom tjenesteutvikling innenfor andre tjenesteområder. Kommunen har bygget ut botilbud med oppfølgingstjenester, ulike kvalifiseringstiltak med tanke på arbeid, differensierte helsetjenester/lavterskel helsetjenester og LAR-behandling (Legemiddelassistert rehabilitering).

Situasjonen i Bergen

Situasjonen på prostitusjonsmarkedet har endret seg over tid og det er forventet endringer som følge av lovendring knyttet til forbudet mot kjøp av seksuell omgang og handling som trådte i kraft fra 01.01.2009. Utekontakten gjennomfører en kartlegging av lovendringens lokale effekter etter metoden Hurtig Kartlegging og Handling (HKH). Endelig rapport vil foreligge ved utgangen av februar 2010.

FAFO-rapport 2008:43 om "Mangfoldig marked – prostitusjonens omfang, innhold og organisering" av Marianne Tveit og May-Len Skilbrei, har gjort en kartlegging av markedet i Bergen i 2008. Situasjonen beskrives slik:

- ✓ *Utendørsprostitusjonen* foregår fortsatt på et forholdsvis avgrenset og oversiktlig område i byen.
  - Sosialarbeidere som arbeider ute blant de gateprostituerte kjenner de aller fleste som opererer fra utearenaen. Fra 2007 til 2008 (de 9 første månedene hvert år) registrerte Prostitusjonsteamet ved Utekontakten en økning på 24 kvinner fra 102 til 126 totalt.
    - I 2007 var det 45 norske og i 2008 var det 41 norske
    - I 2007 var det 57 utenlandske kvinner og i 2008 var det steget til 85 utenlandske kvinner.
  - I 2008 jobbet 40 – 50 ulike kvinner ute på prostitusjonsstrøket i måneden, og hver kveld var det mellom 15 – 20 kvinner på strøket.
  - Kvinnene er stort sett i alderen 25 – 50 år og er hovedsakelig nigerianere, albanere eller norske. De utenlandske kvinnene jobber betydelig mer enn de norske når de er i byen. Fra januar til september traff Prostitusjonsteamet hver av de utenlandske kvinnene i snitt 20 ganger, mens de traff hver av de norske kvinnene 3 ganger.

- ✓ *Innendørsprostitusjon* var kartlagt av Utekontakten i 2006, og det ble gjort et anslag på at det fantes mellom 250 – 400 kvinner i innendørsprostitusjon i Bergen på årsbasis. FAFO

har registrert alle annonser for salg av seksuelle tjenester i Bergen fra februar til juni 2008. FAFO registrerte følgende:

- Totalt 300 annonser fordelt på 151 ulike telefonnumre/personer.
  - 137 kvinner (ulike nasjonaliteter), 2 norske menn, 12 asiatiske transpersoner.
  - Halvparten hadde kun 1 annonse inne, 74 personer annonserte 2 eller flere ganger. Det var ca. 55 personer som annonserte hver måned.
  - 22 ulike personer jobber mer eller mindre fast i Bergen. Av disse var 4 norske kvinner, 2 norske menn, 16 utenlandske fra europeisk og asiatisk opprinnelse.
  - Av de 119 personene som var i byen i kortere perioder oppgir 10 å være norske, 28 av asiatisk opprinnelse, 24 av afrikansk eller søramerikansk opprinnelse og 57 fra andre europeiske land. 70 % er i byen under 5 dager. 8 personer er i byen mellom 20 og 60 dager. Gjennomsnittlig oppholdstid er 6 dager.
  - I snitt var det til enhver tid 6 - 7 tilreisende som solgte seksuelle tjenester.
  - Totalt var der 30 personene som solgte seksuelle tjenester på innemarkedet til enhver tid.

Utekontaktens observasjoner av miljøet samsvarer med funn i FAFO-rapporten.

Hordaland politidistrikt har i årene fra 2005 til mars 2009 arbeidet med 10 saker med mulig menneskehandel. Foreløpig er 8 personer dømt i henhold til Straffelovens § 202 (hallikvirksomhet) og 7 personer er dømt i henhold til § 224 (menneskehandel). Det er tatt hånd om 13 ofre for menneskehandel, hvorav 4 mindreårige.

Arbeid med ofre for menneskehandel krever tverretattlig innsats. Det er derfor etablert et Tverretattlig Operativt Team i menneskehandelsaker (TOT) for å sikre helhetlig bistand og beskyttelse til ofre for menneskehandel. Teamet består av instanser som er ansvarlige for avdekke og etterforske menneskehandel og å yte tjenester og tiltak til målgruppen. Teamet har vært aktivt i alle de ovennevnte sakene.

Stiftelsen Kirkens Bymisjon i Bergen driver Omsorgsbasen for Kvinner, som er et overnattingstilbud til kvinner i rus- og prostitusjonsmiljøet. Under Omsorgsbasen for kvinner drives også Nykirken kvinnekafe, en varmestue og oppsøkende virksomhet for kvinner i gateprostitusjon. Kaféen er åpen fredager fra klokken 21.00 – 24.00. I tillegg drives prosjektet Språk- og Kulturformidling til utenlandske kvinner i prostitusjonsmiljøet.

Kirkens Bymisjon deler ut gratis brukerutstyr knyttet til både rusbruk og prostitusjon. I tillegg tilbys råd og veiledning. På dagtid er det tilbud om oppfølging fra feltsykepleier.

- ✓ I 2008 ble det registrert 869 overnattingene i omsorgsbasen fordelt på 86 kvinner, hvorav 42 var nye kvinner.
  - 20 kvinner 18-28 år
  - 25 kvinner 29 – 38 år
  - 37 kvinner 39 – 54 år
  - 4 kvinner over 55 år
  - 10 av de nye kvinnene var under 23 år.
  - 47 % er opiatmisbrukere
- ✓ I løpet av 2008 besøkte 61 ulike kvinner Nykirken Kvinnekafe. Det har i gjennomsnitt vært 13 besøkende i per kveld.

- 58 % var fra Nigeria, 16 % fra østeuropeiske land, 14 % fra Colombia og 12 % fra Norge.
  - Ved utegåing kl.01.00 ble det i snitt observert 15 kvinner per kveld.
  - I 2008 er det rapportert 5 voldsepisoder.
- ✓ I prosjektet "Språk- og kulturformidling til utenlandske kvinner i prostitusjonsmiljøet i Bergen" har 12 kvinner deltatt i 2008. Kvinnene kom fra Nigeria, Albania og Colombia.

Bergen Røde Kors har gjennom Prosjekt Athena et todelt tilbud til utenlandske kvinner i prostitusjon i Bergen. Det tilbys gratis norskundervisning en gang per uke samt åpent ettermiddagstilbud hvor målgruppen kan få mer informasjon om rettigheter, muligheter og det norske samfunn. I 2009 har prosjektet også hatt økt fokus på jobbsøking, da dette er et behov som har meldt seg sterkt hos målgruppen etter innføringen av kriminalisering av kjøp av seksuelle tjenester.

Besøksstall:

- ✓ 2008: Prosjektet hadde åpent i ti uker, og 17 forskjellige kvinner benyttet seg av tilbudet.
- ✓ 2009: Fram til mai har 14 forskjellige kvinner benyttet seg av prosjektets tilbud.

Utekontakten i Bergen har et eget team som arbeider oppsøkende i gateprostitusjon og tilbyr råd, veiledning og praktisk hjelp og støtte. Teamet er ute på ettermiddager, kvelder og netter flere ganger i uken. Utekontakten driver også ProFemmes, et lavterskel sosialmedisinsk tilbud som er åpent på kveldstid. Her gis råd og veiledning i forhold til helse- og sosiale spørsmål, samt individuell oppfølging i forhold til offentlige hjelpeinstanser.

- ✓ Utekontakten har årlig kontakt med 130 - 150 kvinner på gatearenaen.
- ✓ Det registreres rundt 2000 treff på gatearenaen årlig.
- ✓ ProFemmes har årlig rundt 1200 besøk

Utekontakten driver også prosjektet Prostitusjon InneArena (PIA) som blant annet følger med på annonser i magasiner og internett for å få en oversikt over innemarkedet i Bergen.

- ✓ Det er pr. april 2009 blitt registrert 412 ulike telefonnummer med tilknytning til Bergen. I denne gruppen er 28 av personene norske og 384 utenlandske. Blant de utenlandske er den thailandske gruppen den største.

Ved siden av prostitusjonsteamet har Utekontakten 16 feltarbeidere som arbeider oppsøkende i utsatte ungdomsmiljøer med tema rus, kriminalitet og seksualitet, herunder prostitusjon.

ALF (Senter for arbeidslivsforberedelse) bidrar til å legge til rette for at mennesker med særlige behov får hjelp til å etablere seg på arbeidsmarkedet gjennom veiledning, kvalifisering, arbeidstrening og tilrettelagt arbeid. Alf bidrar til alternativ inntekt blant annet til kvinner i prostitusjon, særlig gjennom Megafon. Det er også under planlegging et forprosjekt som skal utrede muligheten for etablering av arbeidsplasser for målgruppen i tilknytning til hotelldrift.

Bergen Krisesenter gir bistand og beskyttelse til kvinner utsatt for menneskehandel gjennom ROSA (Reetablering, Oppholdssteder, Sikkerhet, Assistanse).

Helsevernetaten gir et utvidet tilbud om helsehjelp til personer uten rettigheter i kommunen ved på tilby tuberkulose testing og legeundersøkelse.

Helse Vest v/Klinikk for Seksuelt Overførbare Sykdommer (SOS) yter helsehjelp ved kostnadsfri poliklinisk undersøkelse og evt. behandling til kvinner i prostitusjon.

Utfordringer

Den aller største utfordringen er at målgruppen for denne planen er en uensartet gruppe som vil ha behov for individuell tilrettelegging når det gjelder tiltak for å komme ut av en vanskelig livssituasjon. Videre er kun deler av markedet kartlagt og gjort kjent. Vi har liten kunnskap om prostitusjon som gjelder menn og prostitusjon knyttet til ungdom. Vi antar at målgruppen inneholder følgende variabler:

- Aldersmessig består gruppen av alt fra barn og unge som er ofre for menneskehandel til godt voksne
- Målgruppen består av både kvinner og menn
- Det er store variasjoner når det gjelder nasjonalitet, fattigdom, kulturell bakgrunn, utdanningsnivå og bakgrunn for å komme i en prostitusjonssituasjon
- Grad av tvang knyttet til situasjonen varierer fra kriminell virksomhet som menneskehandel eller hallikvirksomhet til et mer personlig ”valg”
- Grad av tilleggsproblematikk fra tungt rusmisbruk, psykiske lidelser, analfabetisme eller bostedsløshet til personer som fungerer bra sosialt og helsemessig
- Ulik status i forhold til velferdsrettigheter/opphold i Norge
- Avtaleinngåelser skjer pr. telefon, private avtaler, via internett, på gaten, utesteder, oppsøking i kjente miljøer som solarier, kjøpesentre eller annet
- Salg av seksuelle tjenester foregår på ulike arenaer; det offentlige rom, hoteller/utleie og private hjem

En kommunal plan for å bekjempe prostitusjonen og hjelpe mennesker ut av prostitusjon, må dekke hele det kommunale ansvaret og derfor fokusere på flere områder:

- 1) *Kommunen må ha fortløpende oversikt over situasjonen både på utemarkedet og på innemarkedet.* Dette innebærer at kommunen trenger et rapporteringssystem for innhenting og bearbeiding av opplysninger om utvikling og trender i markedet. Utekontakten har utviklet en metodikk for Hurtigkartlegging og det bør vurderes om denne skal brukes slik at kommunen kan følge utviklingen gjennom hele planperioden. I tillegg bør det etableres et system for informasjonsutveksling og forankring av felles strategier mellom ledelsen i Bergen kommune og Hordaland politidistrikt.
- 2) *Kommunen må ha et forebyggende perspektiv i form av tidlig intervensjon blant unge som står i risiko for å etablere seg i prostitusjon.* Dette fordrer at kommunens tjenester har kompetanse til på et tidlig tidspunkt å fange opp faresignaler knyttet til enkeltpersoner som er utsatt, og at det er evne og vilje til tverretattlig innsats når dette trengs. Kartleggingen har vist at aldersgruppen som er kjent på arenaen i Bergen er 25 – 55 år. Dette kan tyde på at det er behov for å øke kompetansen omkring unge på vei inn i prostitusjon / eller i prostitusjon på andre arenaer.
- 3) *Kommunen må ha et forebyggende perspektiv i form av å redusere markedet og etterspørsel av seksuelle tjenester eller utnytting av personer som kan være utsatt for menneskehandel.* Innbyggerne må ha kunnskap og gode holdninger mot utnytting av mennesker, enten det gjelder kjøp av seksuelle tjenester eller andre former for menneskehandel. Det vil være et effektivt forebyggende tiltak om markedet reduseres ved at innbyggere og besøkende tar avstand fra kjøp av seksuelle tjenester eller utnytting av mennesker som kan være utsatt for menneskehandel.

- 4) *Kommunens tjenestesteder og innbyggere må bidra aktivt til avdekking av mulig menneskehandel.* For å kunne bidra til å avdekke saker med mulige ofre for menneskehandel er det nødvendig at både samfunnet og de offentlige tjenestene har kompetanse om hva menneskehandel innebærer, hvordan fenomenet kan identifiseres og hvordan en skal varsle om slike saker. Det er etablert et Tverretattlig Operativt Team – TOT - for håndtering av saker, men kompetanse og rutiner knyttet til varsling er ikke tilfredsstillende. Kommunen bør ha et tett samarbeid med politiet når det gjelder prioritering av slike saker.
- 5) *Kommunens ulike tjenesteområder og ideelle organisasjoner som arbeider profesjonelt i miljøene, må bidra til samarbeid og informasjon slik at personer som er i prostitusjon kan komme inn i en prosess for endring av egen situasjon.* Der er etablert både offentlige og private tiltak/tilbud til målgruppen, men det er alltid mulig å forbedre tjenestene. Både kompetansebygging, videreutvikling av samarbeid og etablering av bedre rutiner bør prioriteres videre. Det er også viktig at personell som arbeider blant risikoutsatte barn og unge har tilstrekkelig kompetanse til å avdekke miljøer og aktiviteter knyttet til salg av seksuelle tjenester på et tidlig tidspunkt.
- 6) *Mennesker som kan være utsatt for menneskehandel skal sikres bistand og beskyttelse.* Kommunen har etablert et system for hjelp og oppfølging av ofre for menneskehandel, og har etter hvert fått god kompetanse til å ivareta enkeltindivider. Oppfølgingskapasiteten i sakene er tilpasset antall saker på dagens nivå. Dersom antall saker skulle øke, vil det være nødvendig å se på kapasitet i forhold til både skjermet botilbud samt sosial- og helsefaglig oppfølging. Krisesenteret og boligetaten er viktige aktører på boligsiden, mens Utekontakten, helsetjenesten (somatikk og psykiatri), NAV-sosialtjeneste, barneverntjenesten og ideelle organisasjoner er aktive når det gjelder oppfølging og omsorgsbehov. Frykten for egen sikkerhet og familie i hjemlandets sikkerhet er stor. Det er også viktig å prioritere denne gruppen i forhold til dagaktiviteter, opplæring/kvalifisering eller arbeid.
- 7) *Kommunen må ha et variert og fleksibelt hjelpe- og tjenestetilbud til personer som har behov for bistand i situasjonen eller for å komme ut av en prostitusjonssituasjon.* Det er viktig å sikre tjenester til kvinner, menn og mindreårige. Kapasitet knyttet til midlertidig botilbud, råd og veiledning, lavterskeltilbud, helsetjenester er i utgangspunktet tilfredsstillende, men kommunen har en del utfordringer knyttet til personer med svært omfattende og sammensatte problemer som ikke klarer å nyttegjøre seg det ordinære tjenestetilbudet. Der er en liten gruppe som har omfattende omsorgsbehov og som ikke nyttegjør seg tilgjengelige helsetjenester. I tillegg er det ønskelig med en videreutvikling og differensiering av tiltak som kan sikre alternativ arbeid/inntekt for målgruppen. Kommunen har tatt initiativ til å utrede muligheten for en alternativ yrkeskarriere gjennom et arbeidsmarkedstiltak/-prosjekt knyttet til drift av hotell. Kommunen bør være aktiv i forhold til å søke om deltakelse i ulike utviklingsprosjekter i regi av statlige myndigheter, eventuelt i samarbeid med ideelle organisasjoner.
- 8) *Både kommunalt ansatte, samarbeidsparter og utelivsbransjen/næringslivet må ha god kompetanse om prostitusjon og menneskehandel.* God kompetanse om prostitusjonsproblematikk er en forutsetning for at arbeidet skal kunne forbedres og videreutvikles. Det er imidlertid ikke tilstrekkelig at kommunalt ansatte, og ansatte i private tiltak som arbeider mot prostitusjon, har god kompetanse. Det er også viktig å

trekke inn deler av næringslivet skal en kunne få etablert en bred innsats mot problemene. Dette kan gjelde restauranter, hoteller, taxinæringen og utleiery av eiendommer og eventuelt media som nyttes i forbindelse med annonsering.

9) *Omfattende tverretattlig samarbeid og samarbeid med ideelle organisasjoner er viktig for å styrke arbeidet i forhold til enkeltmennesket.* Kommunen har gode erfaringer med tverretattlig samarbeid innenfor menneskehandel og prostitusjon. Videreutvikling av samarbeid knyttet til den enkelte bruker, gjerne i form av etablering av individuell plan, må fortsatt prioriteres. Ordningen med tverrfaglige nettverk må videreføres både med tanke på kompetansebygging og for koordinering av utviklingsarbeid, prosjekter og lignende.

10) *Planen må ha et folkehelseperspektiv med tanke på å forebygge og forhindre spredning av seksuelt overførbare sykdommer.* Smittevernetaten har et ansvar for beredskap i henhold til spredning av smittsomme sykdommer. Det er opprettet et samarbeid mellom Utekontakten, Smittevernetaten og Venerologisk avdeling på Haukeland Universitetssykehus med en svært lav terskel for å ta imot og sikre undersøkelse/testing i forhold til smittsomme sykdommer. Det er en utfordring å sikre at Smittevernetaten holdes oppdatert på endringer i prostitusjonsmarkedet.

Tiltaksplan

Innsatsområde:

1. *Kommunen må ha fortløpende oversikt over situasjonen både på utemarkedet og på innemarkedet.*

Tiltak:

- 1.1. Utekontakten gjennomfører Hurtigkartlegging av prostitusjonsmarkedet våren 2009 og våren 2010 for å følge utviklingen med tanke på å justere tiltaksarbeidet til situasjonen som til enhver tid er gjeldende.
- 1.2. I tillegg til dagens registreringssystem som sikrer oversikt over gateprostitusjon og annonsering, skal markedet følges med tanke på å registrere eventuelle nye former for kontaktetablering via internett eller andre former for å formidle/oppsøke kjøp/salg av seksuelle tjenester.
- 1.3. Videreutvikle samarbeid og informasjonsutveksling på ledelsesnivå om hvordan markedet utvikler seg slik at etater og instanser kan planlegge å utvikle felles strategier tilpasset den aktuelle situasjonen. Politiråd kan være et egnet forum.
- 1.4. Kommunen må i fremtidige kartlegginger også ha fokus på mannlig prostitusjon.
- 1.5. Kommunen skal bedre informasjons- og varslingsstilbudet til unge som kan være utsatt for risiko gjennom sine aktiviteter knyttet til internett og andre risikoarenaer.
- 1.6. Kompetanse om prostitusjonsmarkedet skal videreutvikles og spres til de instanser som kommer i kontakt med målgruppene.

Innsatsområde:

2. *Kommunen må ha et forebyggende perspektiv i form av tidlig intervensjon blant unge som står i risiko for å etablere seg i prostitusjon.*

Tiltak:

- 2.1. Det skal utarbeides rutiner som sikrer at instanser som arbeider med barn og unge melder fra om mulig prostitusjonsvirksomhet eller menneskehandel med tanke på tidlig intervensjon fra barneverntjenesten og helsepersonell. Bydelenes Konsultasjonsteam for vold og overgrep samt Tverretatlig Operativt Team (TOT) skal ha en sentral rolle i forhold til avdekking og tidlig intervensjon.
- 2.2. Det skal etableres overordnede registreringsrutiner for registrering av *miljøer* knyttet til barn og unge som bytter seksuelle handlinger mot gaver, husly, rusmidler, voksenkontakt, omsorg eller lignende slik at det kan arbeides tverretatlig inn mot miljøene. Dette gjelder også for miljøer hvor barn og unge mot vederlag utsettes for overgrep fra pedofile voksne eller blir utnyttet i distribusjon av barneporno. (Enkelt saker meldes i tråd med dagens lovverk barneverntjenesten for individuell oppfølging)
- 2.3. Skolehelsetjenesten og helsestasjonene for ungdom skal ha økt bevissthet på forebygging av prostitusjon i sitt rådgivingsarbeid overfor ungdom.
- 2.4. Skolehelsetjenesten og helsestasjonene for ungdom skal ha økt fokus på smittevernsforebyggende arbeid i sitt rådgivingsarbeid overfor ungdom som er i risiko for etablering i prostitusjon.
- 2.5. Kommunen skal via Utekontakten, skolehelsetjeneste, helsestasjon for ungdom og barneverntjenesten bidra til å spre informasjonsmateriell om prostitusjon tilpasset ungdom.
- 2.6. Bergen kommune v/ Utekontakten, evt. i samarbeid med ideelle organisasjoner som har kompetanse på området, skal ta ytterligere initiativ overfor Hordaland fylkeskommune med tanke på å nå elever i den videregående skolen med informasjon om prostitusjon og menneskehandel.

Innsatsområde:

3. *Kommunen må ha et forebyggende perspektiv i form av å redusere markedet og etterspørsel av seksuelle tjenester.*

Tiltak:

- 3.1. Det skal utarbeides informasjonsmateriell/-kampanjer for å gi informasjon om risiko, konsekvenser samt om forbudet mot kjøp av seksuelle tjenester.
- 3.2. Kommunen vil gjennom samarbeid med politiet rette et økt fokus på forbudet mot kjøp av seksuelle tjenester.
- 3.3. Bergen kommune vil etablere en egen temaside om prostitusjon på kommunens internettsider.
- 3.4. Bergen kommune skal videreutvikle samarbeidet med politiet på ledelsesnivå slik at problematikk knyttet til prostitusjonsmarkedet kan drøftes systematisk. (Etablering av Politiråd, videreutvikling av SLT-avtalen eller lignende formalisert samarbeid.)

Innsatsområde:

4. *Kommunens tjenestesteder og innbyggere må bidra aktivt til avdekking av mulige menneskehandel.*

Tiltak:

- 4.1. Statlige myndigheter arbeider aktivt med informasjon og opplæring om menneskehandel. Bergen kommune deltar i referansegruppe knyttet til

- Koordineringsenhet for Ofre for Menneskehandel (KOM) i Politidirektoratet og vil aktivt bidra med kompetansebygging og informasjonsspredning om menneskehandel.
- 4.2. Tverretatlig Operativt Team – TOT - skal videreutvikles som et konsultasjonsteam for drøfting av bekymring for om mennesker kan være utsatt for menneskehandel.
  - 4.3. I tilknytning til TOT-samarbeidet skal rutiner som sikrer informasjonsutveksling utover arbeidet med enkeltsaker, videreutvikles.

Innsatsområde:

5. *Kommunens ulike tjenesteområder og ideelle organisasjoner som arbeider profesjonelt i miljøene, må bidra til samarbeid og informasjon slik at personer som er i prostitusjon kan komme inn i en prosess for endring av egen situasjon.*

Tiltak:

- 5.1. Ved ulike tjenestesteder som NAV-sosialtjeneste, barneverntjeneste, helsetjenester, Utekontakten, Strax-huset, midlertidige botilbud og eventuelt andre instanser skal arbeidet videreutvikles med tanke på kartlegging, motivasjonsarbeid og informasjon. Arbeid knyttet til etablering av individuell plan for at den enkelte skal styrkes.
- 5.2. Bergen legevakt skal opprettholde beredskap som sikrer akutt hjelp og oppfølging ved vold/voldtekt overfor prostituerte.
- 5.3. Bergen kommune skal legge til rette for fortsatt oppsøkende virksomhet på prostitusjonsarenaene.
- 5.4. Bergen kommune skal legge til rette for fortsatt lavterskel helsetilbud, bolig/midlertidig botilbud og andre sosiale tjenester knyttet til mennesker i aktiv prostitusjon.

Innsatsområde:

6. *Mennesker som kan være utsatt for menneskehandel skal sikres bistand og beskyttelse.*

Tiltak:

- 6.1. Arbeidet i Tverretatlig Operativt Team – TOT - skal videreføres og dimensjoneres slik at kommunen til enhver tid har kapasitet til å følge opp det enkelte offer for menneskehandel på en god måte. Gjennom TOT skal følgende sikres i samarbeid med andre som er gitt myndighet gjennom Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel:
  - 6.1.1. Sikre en god omsorgssituasjon
  - 6.1.2. I samarbeid med ROSA (Reetablering, Oppholdssteder, Sikkerhet, Assistanse) sikre trygg bolig og nødvendig skjerming fra ”bakmenn”
  - 6.1.3. Sikre helsetjenester
  - 6.1.4. Sikre den enkelte økonomisk livsopphold/annen stønad
  - 6.1.5. Legge til rette for at politiet kan gjennomføre en god etterforskning
  - 6.1.6. Sikre ofrene juridisk bistand
  - 6.1.7. Bidra til å gi hverdagen innhold ved aktiviteter, opplæring eller arbeidstrening
  - 6.1.8. Bistå med etablering dersom vedkommende får oppholdstillatelse og velger å bli i Norge.
  - 6.1.9. Sikre trygg retur og reetablering i hjemlandet for de som velger å returnere

- 6.2. Det skal etableres rutiner som sikrer rapportering om antall/omfang av arbeid med saker knyttet til menneskehandel.
- 6.3. Innarbeide/tilpasse rutiner som er under utarbeidelse i Politidirektoratet (KOM), til kommunens virksomhet på dette området.

Innsatsområde:

7. *Kommunen må ha et variert og fleksibelt hjelpe- og tjenestetilbud til personer som har behov for bistand i situasjonen eller for å komme ut av en prostitusjonssituasjon. Det er viktig å sikre tjenester til kvinner, menn og mindreårige.*

Tiltak:

- 7.1. Det skal utredes om ALF, med eventuelt tilskudd fra statlige myndigheter, skal etablere et prosjekt/tiltak med tanke på alternativ yrkeskarriere for personer i prostitusjon, for eksempel drift av hotell. NAV Hordaland må inviteres inn i samarbeidet for å sikre gode ordninger knyttet til avlønning og kvalifisering.
- 7.2. Kommunen vil videreføre samarbeidet mellom NAV-sosialtjeneste og NAV Hordaland med sikte på å utvikle differensierte kvalifiseringstiltak overfor personer som ønsker bistand for å komme ut av prostitusjon.
- 7.3. Kommunen må følge/registrere situasjonen på boligmarkedet for målgruppen nøye. Dersom antall saker med mulig menneskehandel øker, vil dette representere en stor utfordring for kommunen. Det er behov for et differensiert boligtilbud; akutte overnattingsplasser, plasser med muligheter for skjerming og beskyttelse, booppfølgingstjenester, kommunale boliger eller bolig i det private markedet.
- 7.4. Helsetjenestene og fastlegeordningen skal om brukerne ønsker det, knyttes tettere inn i det individuelle tiltaksarbeidet gjennom arbeid med individuell plan.
- 7.5. Kommunen skal søke å delta i utviklingsarbeid og -prosjekter i statlig regi.
- 7.6. Kommunen skal, i samarbeid med andre offentlige etater og ideelle organisasjoner, bidra til å sikre personer som selger seksuelle tjenester og som har *omfattende sammensatte problemer* en god omsorgs- og helsesituasjon gjennom; God omsorg og oppfølging, trygg bolig og nødvendig skjerming, lavterskel helsetjenester til omsorgstrengende i samarbeid med ideelle organisasjoner, oppfølging av LAR-behandling, inntektssikring, sikre nødvendig juridisk bistand ved vold/voldtekt/hallikvirksomhet samt bidra til å gi hverdagen innhold ved dagaktiviteter.
- 7.7. Ferdigstille et nytt tilrettelagt boligtilbud med oppfølgingstjenester for kvinner med omfattende hjelpebehov knyttet til blant annet prostitusjon og rusproblemer.

Innsatsområde:

8. *Både kommunalt ansatte, samarbeidsparter og utelivsbransjen/næringslivet må ha god kompetanse om prostitusjon og menneskehandel.*

Tiltak:

- 8.1. Det skal inviteres til samarbeid med utelivsbransjen for felles innsats mot prostitusjon.

- 8.2. Utleie av lokaler til prostitusjon kan medføre straffeansvar. Bergen kommune vil bidra til informasjon og veiledning til huseiere som oppdager at deres lokaler benyttes ved salg av seksuelle tjenester.
- 8.3. Bergen kommune vil samarbeide med politiet for å få stoppet bordellignende virksomhet.

Innsatsområde:

9. *Omfattende tverretatlig samarbeid og samarbeid med ideelle organisasjoner er viktig for å styrke arbeidet i forhold til enkeltmennesket.*

Tiltak:

- 9.1. Bergen kommune skal bidra til en videreutvikling av kompetanse, tverretatlig samarbeid og samarbeid med ideelle organisasjoner med tanke på en samlet innsats mot prostitusjon.
- 9.2. Bergen kommune skal bidra til en videreutvikling av kompetanse, tverretatlig samarbeid og samarbeid med ideelle organisasjoner med tanke på avdekking av saker som gjelder mulig menneskehandel.
- 9.3. Bergen kommune skal bidra til en videreutvikling av kompetanse, tverretatlig samarbeid og samarbeid med ideelle organisasjoner for felles helhetlig oppfølging av enkeltpersoner.

Innsatsområde:

10. *Planen må ha et folkehelseperspektiv med tanke på å forebygge og forhindre spredning av seksuelt overførbare sykdommer.*

Tiltak:

- 10.1. Det skal utarbeides rutiner for enkel henvisning til Smittevernetaten i Bergen kommune og/eller Venerologisk avdeling på Haukeland Universitetssykehus for testing i henhold til seksuelt overførbare sykdommer.
- 10.2. Det skal utarbeides rutiner for varsling til Smittevernetaten om endringer i prostitusjonsmarkedet slik at etaten kan iverksette nødvendig smittevernberedskap.
- 10.3. Det skal utarbeides rutiner for informasjon til befolkningen ved endring i smittesituasjoner.

Ressurser:

Ressurser til gjennomføring av planen vil skje gjennom følgende finansiering:

- Lovpålagt arbeid gjennom ordinær drift av helse-, sosial, og barneverntjenestene.
- Bevilgninger til ideelle organisasjoner i tråd med Budsjett 2009 og fremtidige budsjett.
- Øremerkede statstilskudd til prosjekter i regi av Utekontakten.
- Søknad om statlige tilskudd til utredning av hotelldrift som alternativ inntektskilde/arbeidsmarkedstiltak for personer i målgruppen, eventuelt andre statlige prosjekttilskudd.
- Ekstraordinær bevilgning fra Byrådet til prosjektstilling knyttet til utredning av hotelldrift, se over.

Det vises også til kommunens øvrige sektorplaner

- Ruspolitisk strategi- og handlingsplan 2006 – 2009, [Bystyresak 129/06](#)
- Melding om integrering og mangfold 2007 – 2010, [Bystyresak 19/07](#)
- Melding om fattigdom, [Bystyresak 301/06](#)
- Boligmelding for Bergen 2006 - 2008 fokuserer i kapittel 6 på å forebygge og redusere bostedsløshet. Dette kapittelet er det styrende dokument for kommunens arbeid med bostedsløshet. [Boligmeldingen](#).
- For inkludering og mangfold. Handlingsplan mot diskriminering av lesbiske, homofile og bifile for 2008-2011, [Bystyresak 223/07](#)
- Smittevernplan for Bergen kommune, revidert 2008.
- Handlingsplan 2006 – 2009, vold mot kvinner og barn, [Bystyresak 69/06](#)

Vedlegg 1:

Status i prostitusjonsarbeidet i henhold til Prostitusjonsplan for Bergen kommune 2005 – 2008.

GRUPPE	TILTAK	STATUS PR 31.12.08
Generelle	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utrede og iverksette mulighetene for -, og former for forpliktende samarbeid mellom helsepersonell og sosialtjeneste i forhold til enkeltpersoner og gruppen som helhet, slik at rusavvenning blir et reelt alternativ for flere 2. Etablere et fast samarbeidsforum mellom politi og kommunens helse- og sosialtjeneste som også inkluderer private organisasjoner med formål å bygge opp kunnskap og innsikt 3. Øke det generelle kunnskapsnivået om prostitusjon og problemer knyttet til prostitusjon gjennom kurs og opplæring av helsepersonell, fastleger og ansatte i sosial og barneverntjeneste	<p>1. – 3.</p> <p>Det er etablert et eget tverrfaglig / tverretatlig nettverk for kompetanseheving, drøfting og håndtering av saker som omhandler problematikken prostitusjon, vold og menneskehandel. Utekontakten koordinerer arbeidet. 2 ganger i året samles ulike instanser for kompetanseutvikling. Følgende instanser deltar i nettverket:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Krisesenteret - Bergen Legevakt v/Livskrisehjelpen - Utekontakten v/Prostitusjonsteamet - Politiet v/Vold og sedelighet - Politiet v/Etterretning - Kirkens Bymisjon v/Omsorgsbasen - Asylmottaket i Ytre Arna - MOKS - UDI Bergen - Helsevernetaten inkl. smittevernkantoret - BHO v/seksjon for sosial

GRUPPE	TILTAK	STATUS PR 31.12.08
		<p>og barnevern</p> <ul style="list-style-type: none"> - Strax-huset - Haukeland Universitetssykehus v/SOS-klinikken - Sosialtjenesten i Bergen - Barneverntjenesten i Ytrebygda - Barneverntjenesten i Fyllingsdalen - Barnevernvakten - Nygård skole - BBB - RVTS - Akuttpsykiatrisk team - Psykiatritjenesten i Bergenhus - Politidirektoratet <p>For håndtering av saker som gjelder mulige ofre for menneskehandel er det etablert et Tverretatlig Operativt Team (TOT). Teamet har utvidet deltakelse når det gjelder informasjonsutveksling / kompetansebygging på generelt nivå. Når det gjelder håndtering av enkeltsaker, består teamet av aktuelle samarbeidsparter som har en rolle i forhold til offerets behov.</p>
<p>Kvinner og menn som selger seksuelle tjenester</p>	<p>4. Motivere til rusbehandling og styrke tilbudet av legemiddelassistert behandling</p> <p>5. Vurdere om det er behov for å iverksette tiltak dersom det avdekkes behov for slike i et eventuelt mannlig gateprostituertmarked</p>	<p>4. Det foregår et systematisk arbeid i regi av Utekontakten, Strax-huset og sosialtjenesten gjennom PRO-prosjektet. Det arbeides aktivt for etablering i egen bolig og stabilisering av livssituasjon.</p> <p>5. Utekontakten har tatt noen initiativ rettet mot menns prostitusjonsmiljøer. Det er nødvendig med en systematisk kartlegging for å få mer kunnskap om miljøet.</p>

GRUPPE	TILTAK	STATUS PR 31.12.08
	<p>6. Kartlegge den enkeltes bosituasjon og iverksette tiltak for dem som er uten egnet botilbud.</p> <p>7. Utrede hvordan sosialkontor på en bedre måte kan tilegne egnet bolig og gi oppfølging.</p> <p>8. Samordne akuttovernattingstilbud mellom Strax-huset og Omsorgsbasen, og sikre et overnattingstilbud som er tilpasset døgnrytme, og som gir tilstrekkelig tid til søvn</p> <p>9. Bidra til at det etableres kontakt mellom de som selger sex og fastlege, slik at de først og fremst gis adekvat helsehjelp gjennom -, eller koordinert av fastlege, og da også for sykdom som ikke er relatert til rus eller prostitusjon.</p> <p>10. Etablere ordninger der sosialtjenesten følger opp brukeren når vedtak om tannbehandling ut over ren akuttbehandling er gitt, både i forhold til å etablere kontakt mellom behandlende tannlege og pasient, og for å opprettholde motivasjon til å gjennomføre behandlingen.</p>	<p>6. Bosituasjonen er preget av høy turbulens med høy flyttehyppighet. Sosialtjenesten arbeider aktivt med å sikre bolig for denne gruppen. Det er etablert et eget botilbud for kvinner.</p> <p>7. Problematikken er en del av sosialtjenestens satsing mot bostedsløshet og utvikling av botilbud med oppfølgingstjenester.</p> <p>8. Bergen kommune har inngått ny avtale med Omsorgsbasen for kvinner.</p> <p>9. Forholdet til fastlegene er kartlagt og dette er fremdeles en utfordring da brukerne har et ambivalent forhold til om de vil involvere legen sin i denne problematikken. Det tilbys etablering av individuell plan for brukerne. Ikke alle tar imot dette tilbudet.</p> <p>10. Det er etablert tannbehandlingstilbud i regi av Strax-huset og Tannlegevakten. Tilbudet ved den offentlige tannhelsetjenesten er utvidet og gir rett til gratis tannbehandling for deler av målgruppen.</p>
Innemarkedet	<p>11. Utvide Utekontaktes og Omsorgsbasens tilbud, slik at kvinner i innemarkedet og menn som selger sex i den grad det avdekkes et behov, gis et</p>	<p>11. Utekontakten har etablert et eget prosjekt for arbeid inn mot innendørsprostitusjon. Målsetningene i prosjektet retter seg mot ivaretagelse av</p>

GRUPPE	TILTAK	STATUS PR 31.12.08
	<p>lignende tilbud som de som selger fra gaten i dag gis. Tiltakene bør spesielt legge vekt på helse- og smitteaspektet, og på motiverende faktorer som kan få kvinner til å velge seg ut av prostitusjon</p> <p>12. Prosjekt "Unge jenter i institusjon".</p>	<p>helse, alternativ inntekt, og boligspørsmål. Det samarbeides med Bergen Røde Kors har etablert prosjektet Athena som tilbyr opplæring knyttet til kvinner fra utlandet. Prosjektet varer ut 2009. Bergen Røde Kors låner Bergen kommunes lokaler på prostitusjonsarenaen til dette tiltaket. Tilbudet drives av frivillige under ansatt koordinator.</p> <p>12. Utekontakten har i samarbeid med andre etater (bl.a. politi og barnevern) et spesielt fokus på risikomiljøer hvor de ungdom oppholder seg, eventuelt er i ferd med å etablere seg. Det avholdes faste tverretatlige møter for drøfting av situasjonen / tiltak knyttet til disse miljøene.</p>
<p>Reisende i salg av seksuelle tjenester</p>	<p>13. Utvikle informasjonsfolder på flere språk om hvilke helse og sosialtilbud vi har og hvordan man kommer i kontakt med lege, legevakt, voldtektsmottak, politi med mer. Folderen er tenkt spredd til hoteller, flyplasser, havner, taxier osv.</p> <p>14. Inkludere dem man kommer i kontakt med i det spesielle helsetilbudet, og informere om hvilken hjelp man ellers kan få</p> <p>15. Utvikle sosial- og helseetatens kunnskap om kulturbakgrunnen til de som kommer reisende,</p>	<p>13. Arbeidet med informasjon til fremmedspråklige er ikke avsluttet. Dette ses i sammenheng med kommunens informasjonsarbeid knyttet til "Melding om integrering og mangfold 2007 – 2010", tiltaksplan for likeverdige offentlige tjenester. Det arbeides nå med utvikling av portalen hvor viktig tjenesteinformasjon skal oversettes til ulike språk.</p> <p>14. -</p> <p>15. Gjennom PIA prosjektet kontaktes pr. telefon de som annonserer på internett eller i blader og informeres om nasjonale og kommunale hjelpetilbud. Det bruker egne "kulturinformanter" overfor</p>

GRUPPE	TILTAK	STATUS PR 31.12.08
	<p>slik at man kan kommunisere godt og derigjennom yte adekvat hjelp</p>	<p>utenlandske annonsører. Det er også åpnet et eget ettermiddagstilbud hvor de kan få informasjon og helsehjelp. Også her er kulturinformanter til stede.</p> <p>Prosjektet fokuserer i samarbeid med NAV på alternativ inntjening for kvinner som velger seg ut av prostitusjon. Det er både juridiske og byråkratiske utfordringer knyttet til dette delprosjektet. I samarbeid med NAV skal det kunne tilbys arbeidsopplæring, råd og veiledning, kartleggingstester og jobbsøkerkurs. Videre tilbyr prosjektet kvinner i aktiv prostitusjon opplæring og sysselsetting som helserådgivere.</p>
Trafficking	<p>16. Bergen kommune vil søke et samarbeid med politiet som innebærer at Bergen legevakt varsles når offer for trafficking avdekkes, slik at en hurtig kan gi nødvendig helse- og sosial hjelp</p> <p>17. Kommunen vil videreutvikle Mottak for utsatte for seksuelle overgrep (voldtektsmottaket) ved Bergen legevakt sin kompetanse, og etablere et oppfølgingsteam under mottaket som også inkluderer ansatte i barnevernstjeneste og sosialtjeneste som kan tre sammen ved behov, for å på denne måte sikre nødvendig akutthjelp og støtte i den perioden traffickingofre er i landet</p> <p>18. Dersom politiet vurderer at det er et behov for å etablere</p>	<p>16. -</p> <p>17. Dette er ivaretatt ved Legevaktens deltakelse i TOT. Utekontakten har et tett samarbeid med Helsevernetaten, Smittevernetaten, Voldtektsmottaket på Bergen legevakt og Haukeland universitetssykehus v/ SOS-klinikken for undersøkelse og oppfølging av helsepørsmål. Det tilbys også assistanse til kvinner ved anmeldelse av vold eller andre straffbare forhold.</p> <p>18. Tilbud om egnet dekkleilighet er etablert.</p>

GRUPPE	TILTAK	STATUS PR 31.12.08
	<p>beskyttet bolig til bruk i ventetid og kan tilby beskyttelse, og slike tiltak ikke er hensiktsmessige eller trygge nok i de vanlige tiltakene som for eksempel ved Krisesenteret, vil kommunen ta initiativ til å etablere dekkleilighet.</p>	
Forebygging	<p>19. På bakgrunn av pilot i to sosialdistrikt, planlegges nå etableringen av et tverrfaglig aksjonsteam som trer sammen når det er avdekket seksuelt misbruk av mindreårige.</p> <p>20. Teamet skal bestå av BUP, barnevernet, barnevernsvakten og helsestasjoner og skal bygge opp spesialkompetanse overfor risikobarn/unge for å yte hjelp til bearbeiding av hendelsen(ene) og forebygge at grenseoverskridende seksuell atferd oppstår.</p> <p>21. Teamet skal inkludere miljøet rundt barnet/ungdommen ut fra hvor barnet er, dvs. skole, barnehage mv.. Samtlige bydeler skal være inkludert i prosjektet innen utgangen av 2005.</p> <p>22. Under forutsetning av at midler tilstås gjennom de statlige fattigdomsmidlene, etableres det et prosjekt gjennom sosialtjenesten for fattige barn og unge mellom 12 og 25 år som faller utenfor systemet. Målsetningen er å gi dem hjelp til å tjene egne penger ved å bli etablert i arbeidsmarkedet. I prosjektet vil kommunen samarbeide med V13; Kirkens bymisjon sitt prosjekt for forebyggende arbeid blant barn</p>	<p>19. Tverretatlig Operativt Teamet håndterer også saker som gjelder mindreårige som kan være ofre for menneskehandel.</p> <p>20. -</p> <p>21. I alle bydelene er det etablert tverretatlig konsultasjonsteam for håndtering av saker som gjelder bekymring for om barn utsettes for seksuelle overgrep. Skolene deltar i drøfting av enkeltsaker.</p> <p>22. Som et ledd i kommunens arbeid mot fattigdom er det etablert ulike prosjekter rettet mot å hjelpe unge med å gjennomføre utdanning samt etablering på arbeidsmarkedet.</p>

GRUPPE	TILTAK	STATUS PR 31.12.08
	og unge.	

Vedlegg 2: Aktuelle lovhjemler for arbeidet mot prostitusjon.

Utdrag fra Straffeloven:

§ 202. Den som

- a) fremmer andres prostitusjon eller
- b) leier ut lokaler og forstår at lokalene skal brukes til prostitusjon eller utviser grov uaktsomhet i så måte, straffes med bøter eller fengsel inntil 5 år.

Den som i offentlig kunngjøring utvetydig tilbyr, formidler eller etterspør prostitusjon, straffes med bøter eller med fengsel inntil 6 måneder.

Med prostitusjon menes i denne bestemmelsen at en person har seksuell omgang eller handling med en annen mot vederlag.

§ 202a. Med bøter eller fengsel inntil 6 måneder eller begge deler straffes den som

- a. skaffer seg eller andre seksuell omgang eller handling ved å yte eller avtale vederlag,
- b. oppnår seksuell omgang eller handling ved at slikt vederlag er avtalt eller ytet av en annen, eller
- c. på den måten som beskrevet i bokstav a eller b får noen til å utføre med seg selv handlinger som svarer til seksuell omgang.

Er den seksuelle omgang eller handling skjedd på en særlig krenkende måte, uten at forholdet straffes etter andre bestemmelser, er straffen fengsel inntil 1 år.

§ 203. Med bøter eller fengsel inntil 2 år straffes den som

- a. skaffer seg eller andre seksuell omgang eller handling med personer under 18 år ved å yte eller avtale vederlag,
- b. oppnår seksuell omgang eller handling med personer under 18 år ved at slikt vederlag er avtalt eller ytet av en annen, eller
- c. på den måten som beskrevet i bokstav a eller b får personer under 18 år til å utføre med seg selv handlinger som svarer til seksuell omgang.

Er den seksuelle omgang eller handling skjedd på en særlig krenkende måte, uten at forholdet straffes etter andre bestemmelser, er straffen fengsel inntil 3 år.

Villfarelse om alder utelukker ikke straffeskyld, med mindre aktsom god tro foreligger.

§ 224. Den som ved vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig atferd utnytter en person til

- a. prostitusjon eller andre seksuelle formål,
- b. tvangsarbeid eller tvangstjenester, herunder tigging,
- c. krigstjeneste i fremmed land eller
- d. fjerning av vedkommendes organer,

eller som forleder en person til å la seg bruke til slike formål, straffes for menneskehandel med fengsel inntil 5 år.

På samme måte straffes den som

- a. legger forholdene til rette for slik utnyttelse eller forledelse som nevnt i første ledd ved å anskaffe, transportere eller motta personen,
- b. på annen måte medvirker til utnyttelsen eller forledelsen, eller
- c. gir betaling eller annen fordel for å få samtykke til utnyttelsen fra en person som har myndighet over den fornærmede, eller som mottar slik betaling eller annen fordel.

Den som begår en handling som nevnt i første eller annet ledd mot en person som er under 18 år, straffes uavhengig av om vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig atferd er anvendt. Villfarelse om alder utelukker ikke straffskyld, med mindre ingen uaktsomhet foreligger i så måte.

Grov menneskehandel straffes med fengsel inntil 10 år. Ved avgjørelsen av om overtredelsen er grov, skal det særlig legges vekt på om den som ble utsatt for handlingen, var under 18 år, om det ble brukt grov vold eller tvang eller om handlingen ga betydelig utbytte. Villfarelse om alder er uten betydning, med mindre ingen uaktsomhet foreligger i så måte.